

Допоміжні репродуктивні технології при лікуванні безпліддя в Україні

О. М. Юзько^{1,2}, Т. А. Юзько²

¹ ГО «Об'єднання «Українська асоціація репродуктивної медицини»

² КЗОЗ «Медичний центр лікування безпліддя», м. Чернівці

Резюме

Згідно статистичного звіту МОЗ, у 2023 році в Україні виконано 33364 циклів допоміжних репродуктивних технологій лікування безпліддя (ДРТ). Частота настання вагітності на 100 розпочатих циклів ДРТ склала 32,41 %, в результаті чого народилося 9885 дітей.

Ключові слова: безпліддя, допоміжні репродуктивні технології.

THE ASSISTED REPRODUCTIVE TECHNOLOGIES IN THE TREATMENT OF INFERTILITY IN UKRAINE

O. M. Yuzko^{1,2}, T. A. Yuzko²

¹ Ukrainian Association of Reproductive Medicine

² Medical Center for the Treatment of Infertility, Chernivtsi

Resume

According to the statistical report of the Ministry of Health 33364 cycles of assisted reproductive technology fertility treatment was carried out in Ukraine in the 2023 year. Pregnancy rate on 100 started cycles of assisted reproductive technologies was 32.41%, resulting 9885 children were born.

Key words: infertility, assisted reproductive technologies.

За оцінками Міжнародного валютного фонду, кількість населення України в 2025 році складає 32,9 млн осіб. Від початку повномасштабного вторгнення кількість українців щороку зменшувалася. Так, згідно з даними фонду, у довоєнний 2021 рік в Україні налічувався 41 млн жителів. Вже у 2022 році чисельність населення скоротилася до 34,5 млн, у 2023-му — до 34 млн, 2024-му — до 33,3 млн осіб [1].

Загалом в 2024 році в Україні народилося 176,6 тисячі малюків. Це на 5,8 % менше за показники 2023-го — тоді на світ з'явилося 187,3 тисячі дітей [2].

Тому в умовах демографічної кризи гостро постає питання допомоги при безплідному шлюбі. Подружні пари, які прагнули отримати бажану вагітність, продовжують звертатись по допомогу. Пацієнти зрозуміли, що діяти потрібно рішуче, не гаяти час і звертатися до реальної медицини. Доказами

актуальності та важливості допоміжних репродуктивних технологій (ДРТ) та їх практичної реалізації є кількість сімейних пар, які знайшли щастя мати дітей.

Матеріал і методи дослідження

Проведено аналіз статистичних звітів — форми № 41 здоров'я («Звіт про допоміжні репродуктивні технології», затверджено наказом МОЗ України 10.12.2001 № 489 та зареєстровано в Міністерстві юстиції 25.12.2001 за № 1068/6259).

Звіти закладів охорони здоров'я, що займаються лікуванням безпліддя методами ДРТ, носять ретроспективний характер та дають можливість проаналізувати кінцеві результати розпочатих лікувальних циклів. Надані дані в 2024 звітному році відображають розпочаті лікувальні цикли у 2023 році та їх результати.

Результати дослідження та їх обговорення

За даними державних статистичних звітів в Україні у 2017 році було зареєстровано 38168 випадків жіночого безпліддя (77,72 % серед усіх випадків жіночого і чоловічого безпліддя) і 10945 випадків чоловічого безпліддя (відповідно у структурі — 22,23 %). З 2018 року моніторинг поширеності жіночого і чоловічого безпліддя не проводиться у зв'язку зі скасуванням звітної форми (наказ МОЗ України від 04.11.2018 № 1802).

За 2024 рік звіти були надані закладами охорони здоров'я, які займаються ДРТ, за місцем їх розташування — Вінницька, Волинська, Дніпропетровська, Житомирська, Запорізька, Івано-Франківська, Львівська, Одеська, Рівненська, Тернопільська, Харківська, Чернівецька адміністративні території та м. Київ.

На жаль, звіти подають не всі заклади охорони здоров'я щодо результатів використання ДРТ. Традиційно це 45–50 закладів, які є членами ГО «Об'єднання «Українська асоціація репродуктивної медицини» (УАРМ). Ще біля 10 закладів не подавали звіти жодного року, хоча це обов'язкова звітність. В результаті ми не маємо реальної картини щодо лікування безпліддя методами ДРТ, що негативно висвітлює нашу країну в світовій репродуктивній спільноті.

Євроінтеграція є головним і незмінним зовнішньополітичним пріоритетом України. Це дасть можливість посилити співпрацю та інтегрувати найкращі європейські практики та стандарти у національну сферу охорони здоров'я. По-перше, УАРМ вважає за необхідне суворо дотримуватися відпрацьованої структури збору даних. Наступним кроком повинно бути запровадження звітності Європейського товариства репродукції людини та ембріології (ESHRE). Правління УАРМ подало форму даної звітності до МОЗ України ще в 2024 році. Очікуємо на впровадження.

У 2023 році було проведено 33364 лікувальних циклів з використанням методів ДРТ. У порівнянні з 2022 роком їх кількість збільшилась на 41,74 % (рис. 1) та вийшла на довоєнний показник.

У структурі розпочатих циклів (рис. 2) перевагу мають цикли з перенесенням кріоконсервованих ембріонів (12273) і ICSI (інтрацитоплазматичне введення сперматозоїда) цикли (11877), потім — цикли з проведення біопсії ембріона (5555), донація ооцитів (3050), IVF (запліднення яйцеклітини сперматозоїдами шляхом інсемінації) (442) і MESA-TESE (запліднення сперматозоїдами, одержаними шляхом біопсії яєчка) (167).

Серед причин безпліддя при розпочатих циклах у 2023 році частіше реєструвались сполучені чинники (25,09 %), інший жіночий чинник (22,26 %), потім — тільки трубний чинник (16,55 %), тільки чоловічий чинник (13,54 %) та ідіопатичне безпліддя (5,96 %) (табл. 1).

В структурі причин безпліддя при розпочатих лікувальних циклах за останні два роки збільшилась частка трубного чинника (з 14,10 % до 16,55 %).

Характеризуючи вік пацієнток слід зазначити, що серед розпочатих циклів вікова група 35–39 років склала 25,87 %, далі

Рис. 1. Кількість розпочатих лікувальних циклів за методами допоміжних репродуктивних технологій в Україні [3]

Рис. 2. Структура розпочатих у 2023 році лікувальних циклів за методами ДРТ, %

Таблиця 1. Причини безпліддя при розпочатих у 2023 році лікувальних циклах за методами допоміжних репродуктивних технологій [3]

Причини безпліддя	Усього розпочато циклів	У тому числі за видами процедур					
		IVF	ICSI	MESA-TESE	Донація ооцитів	Перенесення кріоконсервованих ембріонів	Цикли з проведенням біопсії ембріона
Тільки трубний чинник	5522	294	2832	—	360	2036	—
Інший тільки жіночий чинник	7428	79	2732	15	1673	2929	—
Тільки чоловічий чинник	4519	1	2047	140	30	2301	—
Сполучення чинників	8372	67	3376	29	908	3992	—
Ідіопатичне безпліддя	1991	1	890	6	79	1015	—

Таблиця 2. Характеристика розпочатих у 2023 році лікувальних циклів за методами допоміжних репродуктивних технологій за віком пацієнток [3]

Вік пацієнток, роки	Усього розпочато циклів	У тому числі за видами процедур					
		IVF	ICSI	MESA-TESE	Донація ооцитів	Перенесення кріоконсервованих ембріонів	Цикли з проведенням біопсії ембріона
Менше 25	665	14	308	3	15	325	—
25–29 років	4140	96	1758	25	405	1856	—
30–34 роки	7652	159	3464	54	488	3487	—
35–39 років	8632	152	3673	63	716	4028	—
40 і більше	6727	21	2681	22	1426	2577	—

йде вікова група 30–34 роки (22,93 %), старші 40 років (20,16 %). Пацієнтки віком 25–29 років склали 12,40 %, менше 25 ро-

ків — 1,99 %. За останні два роки помірно збільшився відсоток жінок у віці 40 років та старше (з 19,23 % до 20,16 %) (табл. 2).

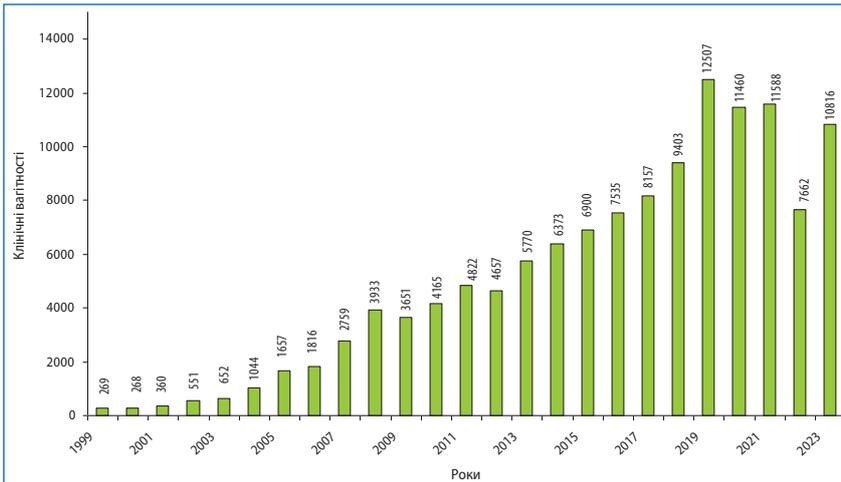

Рис. 3. Кількість клінічних вагітностей (абсолютні числа) при розпочатих лікувальних циклах за методами ДРТ в Україні [3]

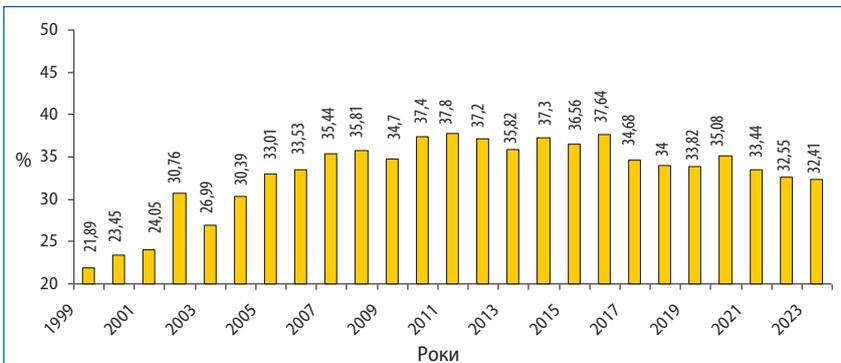

Рис. 4. Частота клінічних вагітностей на 100 розпочатих лікувальних циклів за методами ДРТ в Україні [3]

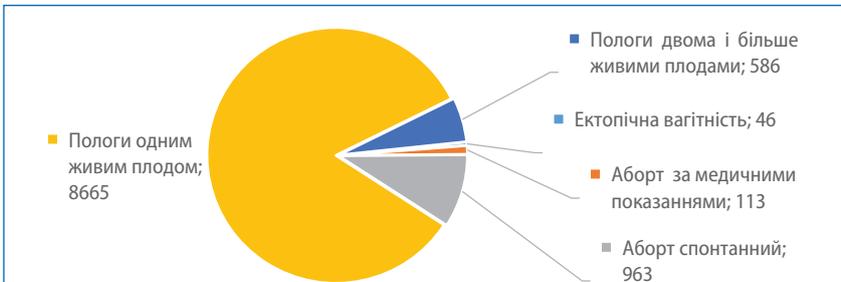

Рис. 5. Результат клінічних вагітностей при розпочатих лікувальних циклах за методами ДРТ в Україні [3]

Таблиця 3. Народилось живими і мертвими дітей з 22 тижнів вагітності і більше при розпочатих лікувальних циклах у 2023 році за методами ДРТ в абсолютних числах [3]

Народилося	Усього розпочато циклів	У тому числі за видами процедур					
		IVF	ICSI	MESA-TESE	Донація ооцитів	Перенесення криоконсервованих ембріонів	Цикли з проведенням біопсії ембріона
Живими	9885	86	1244	31	1030	5571	1923
• 22–27 тижнів	48	—	16	—	1	31	—
• 28 тижнів і більше	9837	86	1228	31	1029	5540	1923
Мертвими	59	—	5	—	6	44	4
• 22–27 тижнів	6	—	—	—	—	6	—
• 28 тижнів і більше	53	—	5	—	6	38	4

Кількість вагітностей за методами ДРТ складає, з року в рік, біля 12000. Найменша кількість вагітностей була в 2022 році, початок повномасштабної війни, — 7662 (рис. 3).

Щодо частоти настання вагітності на 100 циклів методами ДРТ слід відмітити, що вона досить стабільна та складає, в середньому, 35 %, хоча в 2023 році дещо знизилась порівняно з 2022 роком, відповідно, 32,41 % та 32,55 % (рис. 4). Але похибка, звичайно, недостовірна.

У динаміці за останні два роки зменшився відсоток спонтанних абортів (з 3,44 % до 2,94 %) і збільшився відсоток пологів одним живим плодом (з 24,90 % до 25,97 %) (рис. 5).

Народилось живими після розпочатих у 2023 році лікувальних циклів за допомогою допоміжних репродуктивних технологій 9885 немовлят, з них у терміні 22–27 тижнів — 48, у терміні 28 тижнів і більше — 9837 (табл. 3, рис. 6).

Частка народжених живими немовлят залежно від методу ДРТ у 2023 році після перенесення криоконсервованих ембріонів була 45,39 %, після біопсії ембріона — 34,61 %, донації ооцитів — 33,77 %, IVF — 19,45 %, MESA-TESE — 18,56 % та ICSI — 10,47 %. Тобто в Україні найбільш «популярним» є метод криоембріотрансферів.

Частота пологів на 100 розпочатих лікувальних циклів ДРТ, що завершилися живонародженням, у 2023 році склала 29,62 % проти 28,66 % у 2022 році, а народженням мертвими, відповідно, — 0,17 % проти 1,16 % у 2022 році.

Серед народжених живими при розпочатих лікувальних циклах у 2023 році немовлят з уродженими вадами розвитку та хромосомними аномаліями зареєстровано 2 випадки (по одному випадку при циклах донації ооцитів та після перенесення криоконсервованих ембріонів) (рис. 7).

Звертає на себе увагу кількість лікувальних циклів, кінцеві результати яких невідомі. Кількість таких циклів щорічно має нестабільний характер і залежить від бажання сім'ї повідомити лікувальні заклади про результат отриманого лікування (рис. 8). В останні роки даний показник коливається від 1,2 % до 2,45 %.

Висновки

Основні питання розвитку ДРТ в Україні пов'язані, в першу чергу, із малою кількістю циклів. В Україні виконується біля 800 циклів ДРТ на 1 млн населення, в Європі 1500–2500. На жаль, під час війни є реальний відтік репродуктивного потенціалу з країни [1].

Однією з важливих причин малої кількості циклів ДРТ є також і те, що фінансові витрати на допоміжні репродуктивні технології для пацієнтів достатньо великі. В 2024 році запущено програму лікування безпліддя за допомогою ДРТ безоплатно у медичних закладах, що мають контракт з Національною службою здоров'я України [4]. У 2024 році 1388 українок скористалися пакетом медичних гарантій для лікування безпліддя методами ДРТ, з них завагітніло 572 жінки [5], народилося 197 дітей, чий батьки скористалися програмою безоплатного лікування безпліддя [6].

Література

1. Жирій Катерина. Скільки людей проживають в Україні: МВФ оприлюднив оцінку чисельності населення / УНІАН // <https://www.unian.ua/economics/other/naselennya-ukrajini-mvf-ociniv-skilki-lyudey-prozhivaye-v-krajini-12989370.html>
2. Павлюк Альона. Мін'юст: У 2024 році смертність в Україні перевищила народжуваність майже втричі / Українська правда // <https://life.pravda.com.ua/society/skilki-u-2024-roci-v-ukrajini-narodilosya-ta-romerlo-lyudey-statistika-306201/>
3. Руденко Н.Г. Інформаційно-статистичний довідник про допоміжні репродуктивні технології в Україні // https://uarm.org.ua/wp-content/uploads/2025/05/Statistika_SP-DRT_2023-2024.doc.pdf
4. Укладені договори про медичне обслуговування населення за програмою медичних гарантій // <https://edata.e-health.gov.ua/e-data/dashboard/pmg-contracts>
5. Андреева Вікторія. Лікування безпліддя в Україні: де та як отримати послугу безкоштовно / Українська правда // <https://life.pravda.com.ua/health/de-ta-yak-mozhna-bezkoshтовno-likuvati-bezplidnya-v-ukrajini-305077/>
6. 197 дітей народилися в Україні завдяки державній програмі лікування безпліддя // <https://moz.gov.ua/uk/197-ditej-narodilisya-v-ukrajini-zavdyaki-derzhavnij-programi-likuvannya-bezplidnya>

Надійшла 07.08.2025

Відомості про авторів

Олександр Михайлович Юзько, д. мед. н., професор, президент ГО «Об'єднання «Українська асоціація репродуктивної медицини», медичний директор КЗОЗ «Медичний центр лікування безпліддя»

Адреса: м. Чернівці, вул. Трепка, 1 А

E-mail: uarm.kiev@gmail.com

Тамара Анатоліївна Юзько, к. мед. н., доцент, директор КЗОЗ «Медичний центр лікування безпліддя», м. Чернівці

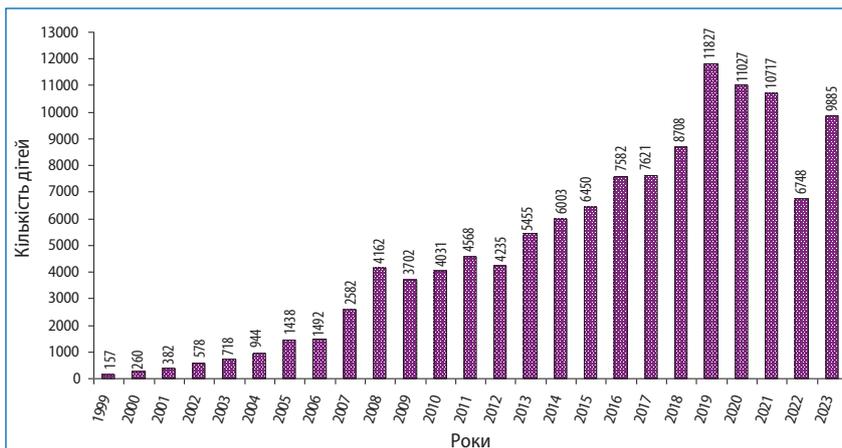

Рис. 6. Кількість народжених живими дітей після використання лікувальних циклів ДРТ [3]

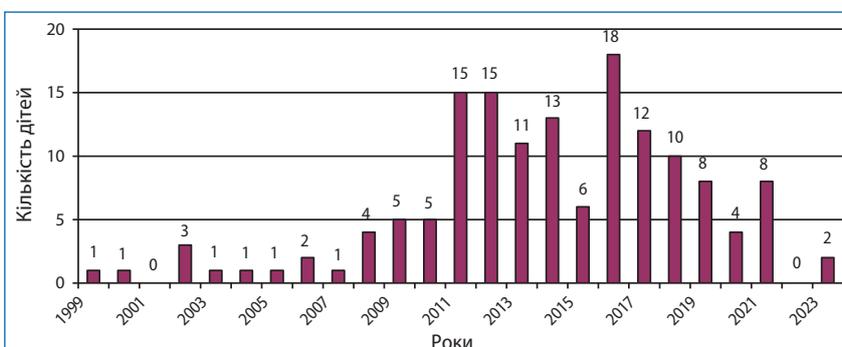

Рис. 7. Кількість немовлят з уродженими аномаліями, деформаціями та хромосомними порушеннями при розпочатих лікувальних циклах за методами допоміжних репродуктивних технологій в Україні [3]

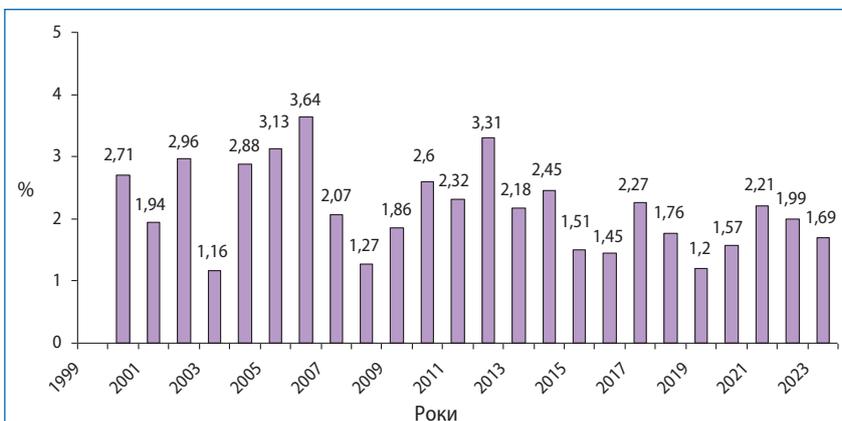

Рис. 8. Частота лікувальних циклів за методами допоміжних репродуктивних технологій в Україні, кінцевий результат яких невідомий (на 100 розпочатих циклів) [3]

